

MKB-kantoren moeten uit de schaduw treden

De grote(re) accountantskantoren staan nog altijd bovenaan op de shortlists voor RA's. Kleinere MKB-kantoren staan daar meestal niet op. Ten onrechte, menen Erik-Hans van Hamersveld en Johan I. Visser.

ERIK-HANS VAN HAMERSVELD EN JOHAN VISSER*

De meeste RA's vergapen zich nog steeds aan de grote(re) kantoren. Argumenten zijn dan vaak de goede opleidingsmogelijkheden, vaktechniek en carrièremogelijkheden. Daarnaast maken de glamour, de goede naamsbekendheid en de stevige - hoewel inmiddels wat minder ruime - wervingsbudgetten deze kantoren aantrekkelijk voor de argeloze starter. Op feestjes doet het werken bij één van de big four het nog steeds goed, ondanks de affaires. Wij zullen niet ontkennen dat de grote kantoren veel goeds aan hun medewerkers bieden, maar tegelijkertijd vinden we het jammer dat de MKB-kantoren hierdoor ten onrechte in de schaduw komen te staan. Natuurlijk bieden de grote kantoren prima mogelijkheden, maar niet verteld wordt dat de slaagkans ook voor zeer ambitieuze RA's niet erg groot is. De weg naar de positie van firmant heeft veel weg van een carrière race, en zelfs als je dat niveau bereikt zorgt sterke winstdifferentiatie ervoor dat je moet blijven knokken om je positie te behouden. Ook wordt niet verteld dat de accountant binnen een groot kantoor vaak moet kiezen voor een branchespecialisatie - of daar automatisch ingroeit - en dat je je al helemaal niet mag bezighouden met de boeiende fiscale aspecten.

Op dit moment bieden de MKB-kantoren zeker de kwaliteit die de grote(re) kantoren ook bieden, omdat in toenemende

mate (gezaamenlijk) wordt geïnvesteerd in vaktechniek, (audit) tools en opleidingsmogelijkheden. De gemiddelde RA kan in een MKB-kantoor volop aan zijn professionele trekken komen, zodat de overstap vanuit een groter kantoor vaak heel goed mogelijk is. Gewapend met het goede van het grote(re) kantoor, ervaren velen deze stap als persoonlijk én vakinhoudelijk zeer verrijkend.

De jonge RA die deze weg kiest, kiest voor het ondernemerschap pur sang. In een kleiner kantoor heb je bovendien logischerwijs meer invloed en zeggenschap dan in een megakantoor.

Een RA heeft bij een groot kantoor meestal veel controle-ervaring opgedaan maar bovendien leren denken in complexe processen. Alleen door een goed ontwikkeld analytisch denkniveau ben je in staat om problemen te analyseren en op te lossen. Dit laatste is onzes inziens ook van groot belang voor een accountant in de MKB-praktijk. Die wordt immers gezien als de steun en toeverlaat van de ondernemer. Deze roept de hulp van de accountant vaak in voor van alles waar hij zelf niet uitkomt. De adviserende rol van de accountant is dan ook heel belangrijk.

Als lid van de maatschap ben je bovendien ook zelf ondernemer. Vanuit die ervaring kun je cliënten beter bijstaan. Je verstaat de ondernemerstaal en weet waarover je praat.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat controleaspecten en de verantwoordingsproblematiek in het MKB voor een RA minder uitdagend kunnen zijn. Dit wil niet zeggen dat deze terreinen geen aandacht

vragen. Als accountant-partner ben je zelf verantwoordelijk voor de implementatie van de ontwikkelingen in het vakgebied. Het kunnen steunen op een vaktechnische afdeling of denktank is in de MKB-praktijk minder vanzelfsprekend. Een accountant-ondernemer moet daar zelf het initiatief toe nemen.

Vergeleken met zo'n vijftien jaar geleden moeten jonge RA's van een groot kantoor overigens vaak nog wel het nodige bijleren. De ambachtelijke kant van het beroep is daar door allerlei oorzaken (wat) onder druk komen te staan. Maar dat gat valt snel te dichten. Gewapend met de prima opleiding en de juiste wil leert zelfs een big four-RA ook fiscaal snel bij.

Huisarts-accountant blijkt na een korte gewenningsperiode een zeer plezierige manier om je beroep uit te oefenen. Wat ons betreft treden de MKB-kantoren dus wat meer uit de schaduw van de grote(re) kantoren en laten ze zien wat zij startende en ervaren RA's te bieden hebben. RA's zouden op hun beurt wat meer door de glitter en glamour van de grotere kantoren heen mogen prikken en mogen beseffen dat het gras aan de MKB-kant van de markt misschien echt groener is.

Noot

Erik-Hans van Hamersveld is vennoot van Avivos Accountants en Belastingadviseurs en maakte enkele jaren geleden de overstap vanuit een big four-kantoor. Johan Visser is partner van het branchegespecialiseerde wervings- en selectiekantoor Visser & Partners en heeft sinds 1988 meer dan zeshonderd professionals binnen de branche bemiddeld.

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@NIVRA.nl. Maximuulengte achthonderd woorden.

'De gemiddelde RA kan in een MKB-kantoor volop aan zijn professionele trekken komen.'

Een kwestie van mentaliteit

Anders dan Chris Hibbitt ('de Accountant' mei 2004) stelt, is maatschappelijk verantwoord ondernemen ook in een kapitalistisch systeem mogelijk, vindt Nancy Kamp-Roelands. En controle van de verslaggeving kan selectief rapporteren juist voorkomen.

NANCY KAMP-ROELANDS*

In 'de Accountant' van mei 2004 geven Chris Hibbitt en Johan Wempe in het artikel 'Serieus of pr-folder' hun commentaar op ontwikkelingen milieu- en maatschappelijke verslaggeving. Aanleiding is het recent gepubliceerde proefschrift van Chris Hibbitt, *External environmental disclosure and reproting by large European companies*. Het 613 pagina's tellende proefschrift geeft een goed gedocumenteerd overzicht van de politieke en theoretische ontwikkelingen in milieu- en maatschappelijke verslaggeving en is bijzonder aanbevelenswaardig. Vanuit het *deep green ecologist* kritisch perspectief van Hibbitt is de conclusie dat het huidige kapitalistische systeem niet geschikt is voor het bereiken van een echte duurzame economie een logische. De achterliggende gedachte is dat binnen een kapitalistisch systeem mensen en bedrijven uitsluitend bezig zouden zijn met zelfverrijking en dat verslaggeving slechts gedaan wordt voorzover het daaraan bij kan dragen. In de praktijk blijkt echter dat zowel bij het kapitalisme als bij andere systemen mensen en bedrijven niet in hokjes kunnen worden geduwd. De crux zit hem naar mijn mening in het gedrag van mensen. Dit betekent dat ook in een kapitalistisch systeem wel degelijk sprake kan zijn van rekening houden met duurzame ontwikkeling. In het bedrijfsleven zijn koplopers te onderkennen waarbij maatschappelijk verantwoord ondernemen werkelijk is ingebed in de organisatie. Juist dit laatste is cruciaal voor maatschappelijke verslaggeving. Het moet een resultante zijn van het gevoerde beleid. Bovendien moet de informatie zonder veel kosten beschikbaar zijn omdat deze ook wordt gebruikt voor het nemen van managementbeslissingen. In veel ondernemingen is maatschappelijke verslaggeving nog een eindproduct en moet inbedding in de organisatie van hoog tot laag nog plaatsvinden.

Een andere onderliggende gedachte bij de conclusie van Hibbitt is dat economisch rendement altijd ten koste gaat van mens en milieu. Uit onderzoek blijkt juist dat veel ondernemingen die zorg dragen voor mens en milieu een beter economisch rendement behalen. Op dit moment zijn de meeste ondernemingen, mede door druk van hun aandeelhouders, te veel gericht op winst op korte termijn. Persoonlijk winstbejag heeft geleid tot verschillende incidenten. Duidelijk mag zijn dat ondernemingen voor continuïteit op lange termijn ook rekening moeten houden met de belangen van andere *stakeholders*, zoals consumenten, werknemers en de rechten van mensen in ontwikkelingslanden. Naast aandeelhouders zijn op dit moment ook consumenten niet kritisch genoeg en is een lage prijs nog steeds een belangrijke factor. Deels komt dit door ontoereikende informatie aan de consument over maatschappelijke aspecten van producten en diensten en onderliggende productieprocessen. De onjuiste besluitvorming wordt verstrekt door het vertekend beeld van huidige kostprijsberekening, waarbij de meeste kosten van niet duurzaam ondernemen nog steeds worden afgewenteld op de maatschappij. Hierdoor lijkt niet duurzaam ondernemen winstgevender te zijn dan meer duurzame productiemethoden. Voor een juiste besluitvorming moeten *stakeholders* goed geïnformeerd zijn. Hiervoor is niet alleen maatschappelijke

'De Nederlandse commissie Tabaksblad heeft een steek laten vallen door sociale en milieuverantwoordelijkheden niet mee te nemen in haar code.'

verslaggeving door ondernemingen nodig, maar is er ook een belangrijke taak weggelegd voor de overheid, maatschappelijke organisaties en journalisten. Vrijwillig initiatief is belangrijk, maar op een bepaald moment wordt een grens bereikt wat op die manier kan worden bereikt en er dus wetgeving nodig wordt.

Voor de achterblijvers zal het nodig zijn minimumeisen te stellen aan maatschappelijke verslaggeving, zodat zij via verslaggeving worden gedwongen na te denken over hun beleid op dit gebied. In het verleden zijn met een dergelijke verplichting voor milieuverslaggeving positieve resultaten behaald.

Een eerste aanzet hiertoe vormt de vorig jaar geaccepteerde richtlijn van de Europese Commissie waarin wordt gesteld dat voor een goed inzicht in de positie van een onderneming deze in haar directieverslag niet alleen moet rapporteren over financiële indicatoren, maar ook over indicatoren met betrekking tot milieu en personeelsaangelegenheden. De Nederlandse commissie Corporate Governance ('Tabaksblad') heeft echter een belangrijke steek laten vallen door sociale en milieuverantwoordelijkheden niet mee te nemen in haar code. Juist hiermee had kunnen worden bereikt dat maatschappelijk verantwoord ondernemen zich ook tot de directietafel uitstrekt en wordt ingebed in taken van de raad van commissarissen.

Hibbitt heeft verder kritiek op accountants die een verklaring geven bij milieu- en maatschappelijke verslagen. In mijn proefschrift over de controle van milieuverslaggeving (2002) blijken die manco's in de controle. De ontwikkelingen gaan echter verder en dit jaar publiceert het Koninklijk NIVRA een ontwerprichtlijn voor assurance-opdrachten bij maatschappelijke verslaggeving. Dit zal de kwaliteit van dergelijke opdrachten zeker bevorderen. Naar mijn ►

mening is controle van maatschappelijke verslaggeving juist nodig om selectief rapporteren door ondernemingen te voorkomen. Dit betekent wel dat accountants ook aandacht moeten besteden aan de toereikendheid van het verslag en wellicht ook commentaar moeten gaan geven over de mate waarin MVO is ingebed in de organisatie. In de praktijk blijkt dat lezers behoef-

te hebben aan de bevindingen die accountants normaal gesproken in hun *management letter* zetten. Op dit moment wordt bijna de helft van de assurance-opdrachten uitgevoerd door consultants. Hun competentie ligt niet primair in controle, verslaggeving en administratieve organisatie en interne controle. Het is voor mij steeds weer een raadsel waarom accountants het

werk in dit nieuwe veld niet oppakken. Ik hoop dat het niet de angst voor het onbekende is, want dan zal de accountant in zijn ontwikkeling uiteindelijk achter blijven bij die van zijn cliënten.

Noot

Nancy Kamp-Roelands is senior manager Ernst & Young Environmental & Sustainability Services.

Uitslag webstelling

Accountants moeten alle tijdens de accountantscontrole geconstateerde fouten in de jaarrekening laten corrigeren, ongeacht of ze materieel van omvang zijn en ongeacht of ze het gevolg zijn van een vergissing of van bewuste fraude.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	21	27	9	57
Oneens	12	28	4	44

Het begrip 'materialiteit' ontmoet bij het publiek veel onbegrip. Velen begrijpen niet dat een geconstateerde fout in de jaarrekening mag blijven zitten met als reden dat deze 'niet materieel' is voor het getrouwe beeld. Sommige accountants - zie Marcel Pheijffer elders in dit nummer en ook Henk van Leeuwe in het meinummer (rubriek *Opinie*) - pleiten ervoor het materialiteitsbegrip voortaan uitsluitend te hanteren bij de opzet van de controle (niet elk bonnetje kan worden gecontroleerd), maar niet langer bij de beoordeling van geconstateerde fouten. Die zouden altijd moeten worden gecorrigeerd, ongeacht de omvang.

Een bescheiden meerderheid van de webstemmers onderschrijft deze stelling. Opvallend is dat de instemming onder RA's veel uitgesproken is dan onder studenten.

De tegenstemmers wijzen vooral op de 'tijdverspilling' bij het laten corrigeren van kleine fouten.

"Het corrigeren van fouten kan de effectiviteit en efficiëntie van de controle beïnvloeden", waarschuwt iemand. Een ander: "Getrouwheid is het doel."

Een correctie van € 3,95 draagt hier niet echt aan bij. Laten we het bij controleren houden en geen boekhouden."

De voorstanders benadrukken daarentegen de duidelijkheid die het kan scheppen, ook voor de accountant. "Het laten corrigeren van fouten versterkt het positieve beeld bij de buitenwereld/bedrijfsleven in de rechte rug en integriteit van de accountant. Er moet een einde komen aan het meedenken/bewegen met de klant." Een ander: "De accountant dient

als reden voor het niet laten corrigeren van geconstateerde fouten in de jaarrekening niet te schermen met begrippen als materieel belang en axiomatisch voorbehoud. De huidige verhoudingen vragen om helderheid en duidelijkheid van de accountant."

Sommigen noemen ook het leereffect. "Dit zal resulteren in een leereffect voor de cliënt (kwaliteit oplevering gegevens volgende jaren)." Een ander doelt in feite meer op een 'opvoedend' effect: "Fouten tijdens de controle laten corrigeren, maakt dat de klant merkt dat je alert bent. Alleen al deze psychische 'controle' maakt dat de klant beter let op fouten in de jaarrekening. Verder is het wel belangrijk de fouten te blijven noteren en te bewaren in het dossier."

Eén stemmer neemt in zijn toelichting een tussenpositie in, en maakt onderscheid tussen opzettelijke en andere fouten. "De goede volgorde zou moeten zijn: eerst de controle afronden en een overzicht van controleverschillen (ook de niet-materiële) opstellen, waarna kan worden afgewogen in hoeverre het totaal aan verschillen het beeld van de jaarrekening dusdanig beïnvloedt dat correctie gewenst is. Fouten die het gevolg zijn van fraude moeten naar mijn mening altijd worden gecorrigeerd (anders is niet voldaan aan RAC 240 en RAC 250).

Als accountant is dit onderscheid soms moeilijk te maken, aangezien niet op het eerste oog duidelijk is of een fout al dan niet opzettelijk is gemaakt. Nader onderzoek - en vooral ook: ken je klant - zal hier meer duidelijkheid over moeten verschaffen."